

КОНСТИТУЦИОННОЕ И АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО / CONSTITUTIONAL AND ADMINISTRATIVE LAW

ӨОЖ 342.924
ХҒТАР 10.17.31

Е.Б. Ахметов, Д.Б. Тебаев

*Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты,
Астана қ., Қазақстан Республикасы*

МӨЛШЕРЛЕСТІК ҚАҒИДАТЫ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК АКТІНІ ОРЫНДАУ ИНСТИТУТЫН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕ: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МЕН ПОСТКЕҢЕСТІК ЕЛДЕРДІҢ ТӘЖІРИБЕСІ

Аннотация. Мақалада мөлшерлестік қағидатының әкімшілік процестің негізгі элементі ретіндегі маңызы, сондай-ақ оның Қазақстан Республикасында және басқа посткеңестік елдерде әкімшілік актілердің орындалуын құқықтық реттеудегі рөлі қарастырылады. Мөлшерлестік қағидаты әкімшілік органдардың өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде қалай қолданылатыны, сондай-ақ оның Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік–процестік кодексінде бекітілген заңдылық пен әділеттілік қағидаттарымен байланысы талданады. Әкімшілік рәсімдерді салыстырмалы талдауға және оларды Қазақстанда және континенттік құқықтық жүйесі бар елдерде іске асыру ерекшеліктеріне, сондай-ақ шетелдік тәжірибенің ұлттық заңнаманы қалыптастыруға ықпалына ерекше назар аударылады.

Мөлшерлестік қағидатын тиімді қолдану мемлекет мүдделері мен азаматтардың құқықтары арасындағы тепе-теңдікке ықпал етеді, сондай-ақ әкімшілік сот төрелігінің сапасын арттырады. Қорытындылай келе, посткеңестік мемлекеттердің озық тәжірибелерін және сот бақылауын одан әрі жаңғырту қажеттілігін ескере отырып әкімшілік актілердің орындалуын құқықтық реттеуді жетілдіру жөнінде ұсыныстар тұжырымдалады.

Түйінді сөздер: әділеттілік; заңдылық; әкімшілік акт; әкімшілік сот ісін жүргізу; әкімшілік рәсімдер; өкілеттіктер; әкімшілік сот.

Е.Б. Ахметов, Д.Б. Тебаев

*Институт законодательства и правовой информации Республики Казахстан,
г. Астана, Республика Казахстан*

К ВОПРОСУ О ПРИНЦИПЕ СОРАЗМЕРНОСТИ И ПРАВОВОМ РЕГУЛИРОВАНИИ ИНСТИТУТА ИСПОЛНЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО АКТА: ОПЫТ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН И ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАН

Аннотация. В статье рассматривается значение принципа соразмерности как ключевого элемента административного процесса, а также его роль в правовом регулировании исполнения административных актов в Республике Казахстан и других постсоветских странах. Анализируется, как принцип соразмерности применяется при осуществлении полномочий административных органов, а также его связь с принципами законности и справедливости, закрепленными в Административном процедурно-процессуальном кодексе Республики Казахстан. Особое внимание уделяется сравнительному анализу административных процедур и особенностям их реализации в Казахстане и странах с континентальной правовой системой, а также влиянию зарубежного опыта на формирование национального законодательства.

Отмечается, что эффективное применение принципа соразмерности способствует балансу между интересами государства и правами граждан, а также повышает качество административного правосудия. В заключение выдвигаются предложения по совершенствованию правового регулирования исполнения административных актов с учетом лучших практик постсоветских государств и необходимости дальнейшей модернизации судебного контроля.

Ключевые слова: справедливость; законность; административный акт; административное судопроизводство; административная процедура; полномочия; административный суд.

E.B. Akhmetov, D.B. Tebaev

*Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan,
Astana, the Republic of Kazakhstan*

ON THE ISSUE OF THE PRINCIPLE OF PROPORTIONALITY AND THE LEGAL REGULATION OF THE INSTITUTION OF THE EXECUTION OF THE ADMINISTRATIVE ACT: THE EXPERIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN AND POST-SOVIET COUNTRIES

Abstract. The article examines the importance of the principle of proportionality as a key element of the administrative process, as well as its role in the legal regulation of the execution of administrative acts in the Republic of Kazakhstan and other post-Soviet countries. The article analyzes how the principle of proportionality is applied in the exercise of the powers of administrative bodies, as well as its relationship with the principles of legality and fairness enshrined in the Administrative Procedural and Process-related Code of the Republic of Kazakhstan. Special attention is paid to the comparative analysis of administrative procedures and the specifics of their implementation in Kazakhstan and countries with a continental legal system, as well as the influence of foreign experience on the formation of national legislation.

It is noted that the effective application of the principle of proportionality promotes a balance between the interests of the state and the rights of citizens, as well as improves the quality of administrative justice. In conclusion, proposals are put forward to improve the legal regulation of the execution of administrative acts, taking into account the best practices of post-Soviet states and the need for further modernization of judicial control.

Keywords: justice; legality; administrative act; administrative proceedings; administrative procedure; authority; administrative court.

DOI: 10.52425/25187252_2025_38_11

Кіріспе. Елімізде әкімшілік әділет құрудың бастапқы нүктесі болып Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен бекітілген 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы саналуы тиіс. Себебі, бұл Тұжырымдаманың мәтінінен Қазақстанда әкімшілік сот ісін жүргізу қылмыстық және азаматтық сот ісін жүргізумен қатарлы сот төрелігін жүзеге асырудың толыққанды формасы болуы тиіс екендігін көруге болады¹.

Қазіргі кезеңде отандық және халықаралық ғылыми ортамен әкімшілік әділет жүйесіне көп көңіл бөлінеді. Қазақстан Республикасында бұл жүйенің заңды түрде қалыптасуы үшін шамамен екі онжылдық керек болды. Аталған

құқықтық институтты құру мен нығайтудың қажеттілігі құқық үстемдігін қамтамасыз етуге және сот төрелігінің сапасын арттыруға бағытталған. Сонымен қатар, бұл қажеттілік туралы Қазақстан Республикасының Президенті Қ.-Ж.К.Тоқаев 2022 жылғы 1 қыркүйектегі Жолдауында ерекше атап өткен².

ҚР Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексінің қабылдануымен 2020 жылғы 29 маусымда Қазақстан Республикасында әкімшілік әділет жүйесінің заңнамалық түрде ресімделуі соңына жетті, алайда әкімшілік әділет жүйесін одан әрі жетілдіру бойынша теориялық және тәжірибелік әзірлемелер белсенді түрде жалғасуда.

Осы контексттегі өзекті мәселелердің бірі

¹ Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы. Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасы туралы: Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 ж. 24 тамыздағы № 858 Жарлығы [Электрондық ресурс] – Айналыс режимі: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U090000858_/history (жүгінген күні: 01.03.2025).

² Әділетті мемлекет. Біртұтас ұлт. Берекелі қоғам: мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2022 ж. 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауы [Электрондық ресурс] – Айналыс режимі: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K22002022_2 (жүгінген күні: 01.03.2025).

– Қазақстан Республикасының әкімшілік сот ісін жүргізудегі мөлшерлестік қағидаты. Бұл рәсімдер туралы мәселенің өте маңызды болуымен байланысты, өйткені ұлттық сот ісін жүргізу жүйесі тек іс жүргізу нормаларының мазмұны мен сапасына ғана емес, сонымен қатар оларды қолдану тәсілдерімен де ерекшеленеді.

Демек, қоғам мен мемлекет арасындағы қатынастардың жылдам өзгеруін ескере отырып, мөлшерлестік қағидаты мен әкімшілік актіні орындау институттарын зерттеу аса өзекті болып табылады. Атап айтқанда, посткеңестік елдердің әдебиетінде жоғарыда көрсетілген институттарды зерттеуі фрагменттік сипатқа ие.

Материалдар мен әдістер. Таңдалған тақырыпты тереңірек зерттеу мақсатында отандық және шетелдік ғалымдардың ғылыми еңбектері, уәкілетті органның статистикалық деректері талданды. Соныменқатар, Қазақстан Республикасының заңнамасына талдау жүргізілді.

Әдіснамалық негізін диалектикалық, логикалық, талдау, синтез, индукция, дедукция, сонымен қатар логикалық, тарихи, жүйелік, салыстырмалы-құқықтық сияқты жалпы ғылыми әдістер құрайды.

Зерттеу барысында жеке ғылыми әдістер де қолданылды, атап айтқанда, техникалық-құқықтық, формальды-құқықтық, кешенді, салааралық, салыстырмалы-құқықтық, жүйелік-құрылымдық және т.б.

Қазақстан Республикасының әкімшілік сот ісін жүргізу қағидаттарын зерттеуге келесі қазақстандық ғалымдардың үлкен үлес қосқанын атап өткен жөн. Олар: Б.Е. Абдрахманов, Е.Б. Абдрасулов, М.Т. Әлімбаев, С.Н. Досымбеков, Б.З. Елчібаев, Б.А. Жетпісбаев, М.И. Жұмағұлов, С.З. Зиманов, Е.А. Нұғманова, Р.А. Подопригора, А.И. Худяков және т.б.

Нәтижелер, талқылау. Мөлшерлілік қағидаты Германия заңнамасының нәтижесі екенін атап өткен жөн. Алғаш рет бұл

қағидатты неміс әкімшілік соттары әзірледі.

Әкімшілік қарауды жүзеге асыру кезінде әкімшілік орган, лауазымды тұлға, әкімшілік рәсімге қатысушы мен қоғам мүдделерінің әділ теңгерімін қамтамасыз етеді³.

Жоғарыда баяндалғанды негізге ала отырып, мөлшерлестік қағидаты қандай да бір түрде әкімшілік рәсімге тартылған азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының әділ теңгеріміне бағытталуға тиіс.

Әкімшілік акт ұғымын қарастырайық. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 29 маусымдағы № 350-VI Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексіне (бұдан әрі – ҚР ӘРПК) сәйкес әкімшілік акт бұл жария-құқықтық қатынастарда әкімшілік орган, лауазымды адам қабылдайтын, белгілі бір тұлғаның немесе жеке-дара айқындалған тұлғалар тобының Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құқықтары мен міндеттерін іске асыратын шешім болып табылады⁴.

Әкімшілік актінің орындалу тәртібі мен мерзімдеріне бір ғана бап арналған (ҚР ӘРПК 86-бабы). Онда әкімшілік актінің барлығы үшін міндетті екендігі, оны қабылдаған орган немесе лауазымды адам (егер құқықтық актіде өзгеше көзделмесе, ескеріле отырып) 5 жұмыс күні ішінде орындайды.

Атап кету керек, әкімшілік акт мөлшерлес ретінде қарастырылуы мүмкін.

Посткеңестік мемлекеттердің құқықтық жүйелерінде Қазақстан Республикасының тәжірибесімен салыстырғанда әкімшілік актіні орындау институтын құқықтық реттеуде ұқсастықтар да, айырмашылықтар да байқалады. Мысалы, Беларусь Республикасында әкімшілік актінің орындалу тәртібі мен мерзімі туралы мәліметтер (заңда әкімшілік шешім немесе әкімшілік шағым бойынша шешім көрсетілген) екі бапта орналастырылған⁵. Алайда, бұл Беларусь Республикасының тәжірибесін қазақстандық тәжірибеден біршама ерекшелендіреді.

Грузиядағы әкімшілік актіні орындау

³ Қазақстан Республикасының әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі: 2020 ж. 29 маусымдағы № 350-VI ҚРЗ [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K20000000350> (жүгінген күні: 01.09.2025).

⁴ Сол жерде.

⁵ Об основах административных процедур: закон Республики Беларусь от 28 окт. 2008 г. № 433-З [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h10800433> (жүгінген күні: 20.05.2025).

институты басқаша түрде жүзеге асырылады. Біріншіден, заңнамада жеке әкімшілік-құқықтық актіні орындау институты нақтыланған (әкімшілік актінің түрі көрсетіледі). Екіншіден, жеке әкімшілік-құқықтық актіні орындау тәртібі мен мерзімдері заңмен бекітілген. Үшіншіден, орындауды қамтамасыз ету құралдарын көрсете отырып, жеке әкімшілік-құқықтық актінің орындалуын қамтамасыз ету рәсімі бар: «а) жеке әкімшілік-құқықтық актінің орындалуын басқа тұлғаға тапсыру; б) айыппұл; в) тікелей мәжбүрлеу»⁶.

Әзірбайжан Республикасында әкімшілік іс жүргізу туралы заңда VII тарау жоғарыда аталған институтқа арналған⁷. Жалпы алғанда, Грузия мен Әзірбайжан заңнамаларында әкімшілік актіні орындау бөлігінде айтарлықтай ұқсастықтар бар. Мысалы, Әзірбайжан мен Грузияда әкімшілік актінің орындалуын қамтамасыз ету шараларының айтарлықтай айырмашылығы жоқ.

Армениядағы әкімшілік актіні орындау институтының Әзірбайжан мен Грузияның тәжірибесімен айтарлықтай ұқсастығы бар. Сонымен қатар, әкімшілік актіні мәжбүрлеп орындату бойынша іс жүргізу «Әкімшілік және әкімшілік іс жүргізу негіздері туралы» Армения Республикасы Заңының жеке бөліміне шығарылды.»⁸.

Қырғыз Республикасында көрсетілген ережелердің болуын ескере отырып, жария-құқықтық ақшалай қатынастар (мемлекеттік немесе жергілікті бюджетке төленуі қажет ақша қаражаты) қосымша реттеледі⁹. Ресей Федерациясында кейбір авторлар әкімшілік актіні орындау институты туралы құқықтық ережелердің өз нұсқаларын ұсынады. Мысалы, Қ.В. Давыдов әкімшілік рәсімдер мен әкімшілік актілер туралы федералдық заң жобасын әзірледі. Жобада автор жоғарыда аталған мысалдардың тәжірибесі бойынша

әкімшілік актіні мәжбүрлеп орындату шараларының әртүрлі нұсқаларын ұсынады [1].

Өзбекстан Республикасында әкімшілік актіні орындау институты әкімшілік актіні орындау тәртібін, мерзімдері мен тәсілдерін қоса алғанда, әртүрлі мәселелерді қамтитын жеке тарауға «Атқарушылық іс жүргізу» шығарылды. Сондай-ақ заңнамада мәжбүрлеп орындау шаралары егжей-тегжейлі регламенттелген («ақшалай мәжбүрлеу; әкімшілік органның немесе өзге тұлғаның борышкер есебінен әкімшілік актіде көзделген әрекеттерді жүзеге асыру; тікелей мәжбүрлеу») ¹⁰.

Демек, Қазақстан Республикасының заңнамасында әкімшілік актіні орындау институтына тиісті назар аударылмаған. Әзірбайжан, Грузия, Өзбекстан және басқа да елдердің тәжірибесін алу әкімшілік іс жүргізудің тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді және көрсетілген әкімшілік-құқықтық қатынастарды қисынды реттеуді қамтамасыз етеді.

Сот тәжірибесінен мөлшерлестік қағидаты бойынша мысалды қарастырайық:

«Астана қаласының мамандандырылған ауданаралық сотының шешімімен борышкердің Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге шығуына уақытша шектеуді тоқтата тұру туралы сот орындаушысының қаулысының күші жойылды.» [2].

Одан әрі: «Сот осыны негізге алды: егер мақсатқа жету үшін әкімшілік акт қолайлы болса, әкімшілік акт және әрекет жарамды деп есептеледі. Бұл жағдайда жауапкердің қолданатын шарасы заңнамалық реттеу мақсатына қол жеткізуге бағытталуына байланысты болып табылады.

Әкімшілік акт және іс-әрекет әкімшілік рәсімге қатысушылардың құқықтарын, заңды мүдделерін барынша аз дәрежеде шектеген

⁶ Law of Georgia General Administrative Code of Georgia [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://matsne.gov.ge/en/document/view/16270?publication=42> (жүгінген күні: 20.05.2025).

⁷ İnzibati icraat haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://www.constcourt.gov.az/az/legislation/8> (жүгінген күні: 18.06.2025).

⁸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆԵՐ ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԻՍՈՒՆԴՆԵՐԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱՎԱՆ ՎԱՐՈՒՅՑԹԻ ՄԱՍԻՆ [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1937&lang=arm&enc=utf8> (жүгінген күні: 18.06.2025).

⁹ Кыргыз Республикасынын Мыйзамы «Административдик иштин негиздери жана административдик жол-жоболор жөнүндө» 2015-жылдын 31-июль № 210 [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://cbd.minjust.gov.kg/111254?refId=1198322> (жүгінген күні: 20.07.2025).

¹⁰ Ўзбекистон Республикасининг қонуни маъмурий тартиб-таомиллар тўғрисида 08.01.2018 № 457 [Электрондық ресурс] – Айналыс режим: <https://lex.uz/docs/3492199> (жүгінген күні: 29.07.2025).

жағдайда ғана қажет деп есептеледі. Демек, егер игілік осы шектеулерден келтірілген зияннан көп болса әкімшілік акт пен әрекет пропорционалды болып табылады.

Борышкердің емделуден өту мақсатында елден тыс жерге кету қажеттілігі борышкердің шығуын уақытша тоқтата тұру жөніндегі әкімшілік актімен келіспеген жағдайда өндіріп алушының ерік-жігеріне байланысты бола алмайды».

Жоғарыда баяндалғанды негізге ала отырып, әкімшілік актіні орындау институттың құқықтық реттеу контексіндегі мөлшерлестік қағидаты туралы мәселені талдауы оның қазіргі заманғы әкімшілік құқық үшін іргелі мәні туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретінін атап өтеміз.

Саралау және әкімшілік рәсімдердің күрделенуі жағдайында мөлшерлестік қағидаты мемлекеттің жеке құқықтық мүдделер саласына араласуына жол берілуін бағалауға мүмкіндік береді. Алайда, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында осы қағидатты іске асыру тетіктерінің нормативтік айқындылығының жеткіліксіздігі байқалады. Бұл өз кезегінде оны іс жүзінде қолдануды қиындатады, әкімшілік шараларды теріс пайдалану тәуекелін тудырады және құқықтық белгісіздікке әкеледі.

Заңдылық қағидатына байланысты тағы бір аспект бар – егер де бұл акт адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын бұзады деген қорытындыға келсе, Қазақстан Республикасының Конституциялық сотына жүгіну міндетіне қатысты заңның немесе өзге де нормативтік құқықтық актінің Конституцияға қайшы келетіндігін тану туралы сұрау салу арқылы жүзеге асырылады [3].

Сонымен қатар, кінәлілік қағидаты әділеттілікті, заңдылықты және азаматтардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз ететін әкімшілік сот ісін жүргізудің маңызды элементі болып табылады. Оны сақтау әкімшілік әділеттің тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету және қоғамда құқықтық тәртіпті сақтау үшін қажетті шарт. Осыған байланысты кінәлілік қағидатындамыту және қолдануды жетілдіру

қазіргі мемлекеттің әкімшілік әділет үшін өзекті міндет [4]. Құқықтық принциптер қазіргі сот төрелігінің мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыруға ықпал ететін құқықтық ұйғарымдар ретінде әрекет етеді [5].

Ресей конституциялық сот тәжірибесінде мөлшерлестік тестінің элементтері қолданылады, бірақ оның құрылымдық және жүйелі қолданылуы әлі де жетілдіруді қажет етеді. Қағидаттың екі негізгі функциясы жүзеге асырылады: артық шектеулерге және жеткіліксіз әрекетке тыйым салу болып табылады [6].

Еуропадағы адам құқықтары соты да құқықтарды шектеуде мөлшерлестік қағидатын қолданады, ол мемлекеттік араласудың заңдылығы мен қажеттілігін, сондай-ақ қоғамдық және жеке мүдделердің тепе-теңдігін бағалайды [7].

Төтенше жағдайларда, мысалы пандемия кезінде, мөлшерлестік қағидатының тиімділігі нақты фактілік белгісіздік жағдайында сыналады, сондықтан оның жетілдірілуі және құқықтық бақылаудың күшейтілуі қажет [8].

Қорытынды. Әкімшілік актіні орындау институттың құқықтық реттеудің тиімділігін арттыру мақсатында келесі шаралар орынды көрінеді:

1. Әкімшілік-рәсімдік заңнамаға мөлшерлестік қағидатын қолданудың мазмұны мен шарттарын нақтылауға бағытталған өзгерістер мен толықтырулар енгізу.

2. Мәжбүрлеп орындау шараларының мөлшерлігін бағалаудың бірыңғай әдіснамалық тәсілдерін және құқықтық өлшемдерін әзірлеу.

3. Мөлшерлестік қағидатын ескере отырып, әкімшілік актілерді орындауға байланысты лауазымды адамдардың іс-әрекеттерінің заңдылығының сот және ведомстволық бақылауды күшейту.

4. Мемлекеттік басқару мақсаттары мен азаматтардың құқықтары арасындағы теңгерімді сақтауға баса назар аудара отырып, әкімшілік іс-әрекеттер мен шешімдерді сотта қайта қарауды қолдану практикасын кеңейтуге міндетті.

5. Озбырлықты болдырмау және әкімшілік шешімдердің болжамдылығын қамтамасыз

ету үшін құқықтар мен бостандықтарды шектеу кезінде мөлшерлестік қағидатың қолданудың нақты критерийлері мен алгоритмдерін әзірлеу.

6. Мөлшерлестік қағидатының және оның әкімшілік актілердің әділдігі мен заңдылығын қамтамасыз етудегі рөлі туралы лауазымды адамдардың құқықтық мәдениеті мен хабардар болу деңгейін арттыру.

7. Әкімшілік орган істің нақты мән-жайлары тұрғысынан барлық ықтимал балама шараларды (шешімдерді) талдауға

және жеке тұлға үшін қолда барларының ішінен ауыртпалығы аз шешімді таңдауға тиіс.

Демек, әкімшілік актілердің орындалуын құқықтық реттеудегі мөлшерлестік қағидатының рөлін нығайту тиімділігі және орнықтылығы әкімшілік-құқықтық жүйені қалыптастыруға ықпал етіп қана қоймай, құқықтық мемлекетте жеке адамның конституциялық құқықтарын мен бостандықтарын іске асырудың маңызды шарты болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Давыдов, К.В. Административная реформа и административные процедуры: перспективы развития Российского законодательства / К.В. Давыдов // Вестник Университета имени О.Е. Кутафина (МГЮА). – 2018. – № 1. – С. 99-109.
2. Жумагулов, А.М. Применение принципов административных процедур административного судопроизводства в Республике Казахстан: прак. пос. / А.М. Жумагулов. – Астана, 2023. – 121 с.
3. Akhmetov, Y. Analyses of the principles of legality and justice in administrative proceedings of the Republic of Kazakhstan / Y. Akhmetov, Y. Abdrassulov, A. Akhmetova // Public Law and Policy. – 2024. – Vol. 10. № 5. – Pp. 1-11.
4. Макулбеков, Б.Д. Судебная власть в системе государственной власти в Республике Казахстан: дис. ... канд. юрид. наук / Б.Д. Макулбеков. – Алматы, 2010. – 250 с.
5. Allen, R.J. The Nature of Discretion / R.J. Allen // Law &Contemp. Probs. Autumn Journal. – 1984. – № 1. – Pp. 2-3.
6. Подмарев, А.А. Соразмерность как конституционный принцип ограничения прав и свобод человека и гражданина в Российской Федерации / А.А. Подмарев // Известия Саратовского университета. Серия: Экономика. Управление. Право. – 2021. – № 21 (1). – С. 83-91.
7. Trykhlil, K. The principle of proportionality in the Jurisprudence of the European Court of Human rights / K. Trykhlil // EU and Comparative Law Issues and challenges series. – 2020. – № 4. – Pp. 128-154.
8. Borja, S.B. Beyond the Principle of Proportionality: Controlling the Restriction of Rights under Factual Uncertainty / S.B. Borja // Oslo Law Review. – 2023. – № 1. – Pp. 74-91.

References:

1. Davydov, K.V. Administrativnaja reforma i administrativnye procedury: perspektivy razvitiya Rossijskogo zakonodatel'stva / K.V. Davydov // Vestnik Universiteta imeni O.E. Kutafina (MGJuA). – 2018. – № 1. – S. 99-109.
2. Zhumagulov, A.M. Primenenie principov administrativnyh procedur i administrativnogo sudoproizvodstva v Respublike Kazahstan: prakt. pos. / A.M. Zhumagulov. – Astana, 2023. – 121 s.
3. Akhmetov, Y. Analyses of the principles of legality and justice in administrative proceedings of the Republic of Kazakhstan / Y. Akhmetov, Y. Abdrassulov, A. Akhmetova // Public Law and Policy. – 2024. – Vol. 10. № 5. – Pp. 1-11.
4. Makulbekov, B.D. Sudebnaja vlast' v sisteme gosudarstvennoj vlasti v Respublike Kazahstan: dis. ... kand. jurid. nauk / B.D. Makulbekov. – Almaty, 2010. – 250 s.
5. Allen, R.J. The Nature of Discretion / R.J. Allen // Law &Contemp. Probs. Autumn Journal. – 1984. – № 1. – Pp. 2-3.
6. Podmarev, A.A. Sorazmernost' kak konstitucitnyj princip ogranichenija prav i svobod cheloveka i grazhdanina v Rossijskoj Federacii / A.A. Podmarev // Izvestija Saratovskogo universiteta. Serija:

Jekonomika.Upravlenie. Pravo. – 2021. – № 21 (1). – S. 83-91.

7. Trykhlіb, K. The principle of proportionality in the Jurisprudence of the European Court of Human rights / K. Trykhlіb // EU and Comparative Law Issues and challenges series. – 2020. – № 4. – Pp. 128-154.

8. Borja, S.B. Beyond the Principle of Proportionality: Controlling the Restriction of Rights under Factual Uncertainty / S.B. Borja // Oslo Law Review. – 2023. – № 1. – Pp. 74-91.

АВТОРЛАР ТУРАЛЫ МӘЛІМЕТТЕР / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ / INFORMATION ABOUT AUTHORS

Ерік Булатұлы Ахметов – Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының аға ғылыми қызметкері, философия докторы (PhD), e-mail: ahmetov.er-0507@mail.ru.

Ахметов Ерик Булатович – старший научный сотрудник Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, доктор философии (PhD), e-mail: ahmetov.er-0507@mail.ru.

Akhmetov Erik Bulatovich – Senior Researcher at the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, PhD, e-mail: ahmetov.er-0507@mail.ru.

Дидар Болатұлы Тебаев – Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының конституциялық, әкімшілік заңнама және мемлекеттік басқару бөлімінің жетекші ғылыми қызметкері, философия докторы (PhD), e-mail: tebdidar@gmail.com.

Тебаев Дидар Болатович – ведущий научный сотрудник отдела конституционного, административного законодательства и государственного управления Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, доктор философии (PhD), e-mail: tebdidar@gmail.com.

Tebaev Didar Bolatovich – Leading Researcher at the Department of Constitutional, Administrative Legislation and Public Administration of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, PhD, e-mail: tebdidar@gmail.com.